

HAN VILL GE OFFREN ETT ANSIKTE - FÅR BINDEFELDS STIPENDIUM

20 EXPRESSEN

FREDAG 22 JANUARI 2021

HAN VILL GE OFFREN ETT ANSIKTE - FÅR BINDEFELDS STIPENDIUM

Fela Falc från Polen begravdes 1948 på Norra judiska begravningsplatsen i Stockholm. Foto: PATRIK GOLDBERG

Gravfält i Stockholm där många judar som överlevt Förintelsen kom att begravas.

Foto: DANIEL LEVIATHAN

Micael Binfeld och Daniel Leviathan, årets mottagare av Binfeld-stiftelsens stipendium, på Norra judiska begravningsplatsen i Stockholm. Foto: KARL GABOR

Förmedlar kunskap om Förintelsen

- Micael Binfelds stiftelse till minne av Förintelsen bildades 2015 i syfte att förmedla kunskap om Förintelsen till en bred svensk publik. Den delar årligen ut ett stipendium den 27 januari på den internationella minnesdagen för Förintelsens offer. Stipendiater:
 - 2021. Forskaren och arkeologen Daniel Leviathan.
 - 2020. Koreografen och regissören Alexander Ekman.
 - 2019. Författarna Natalie Verständig och Anders Rydell.
 - 2018. Fotografen Mikael Jansson.
 - 2017. Kompositören Jakob Mühlrad.
 - 2016. Adina Krantz och Nadine Gerson, grundare av föreningen Zikaron (minne).
 - 2015. Skådespelaren Sara Sommerfeld, producenten Johan Romin och fotografen Örjan Henriksson.

Micael Binfeld: "Enormt sorgligt men oerhört vackert arbete"

De kom som utmättrade människopiåror från Hitlers döds-läger för att få vård i Sverige.

Överlevande som inte överlevde – utan dog i det nya landet, många strax efter ankomsten.

Forskaren Daniel Leviathan kartlägger deras tragiska öden och utses till årets stipendiatar av Micael Binfelds stiftelse.

– Jag vill hitta spåren av deras liv, människan bakom namnet, säger han.

Sommaren 1945, strax efter andra världskrigets slut, hämtades mer än 9 000 offer för Förintelsen med de så kallade Vita båtarna till Sverige. De allra flesta var judar, unga kvinnor, som kom från de nazistiska döds- och koncentrationslägren.

Många av dem var så försvagade av umbäranden och sjukdomar att de dog efter kort tid i Sverige, flera efter bara någon månad. De var ensamma, deras familjer hade mördats under Förintelsen, och enda minnet av dem är gravar runt om i landet.

Digital minnesplats

Forskaren Daniel Leviathan driver projektet "Förlorade röster – spår efter 1945 års räddade" där han bland annat skapar en digital minnesplats för dessa bortglömda människor. Han utses nu till årets stipendiatar av Micael Binfelds stiftelse

till minne av Förintelsen och får 500 000 kronor för att kunna färdigställa sitt projekt.

– Daniel gör ett enormt sorgligt men samtidigt oerhört vackert arbete. Efter nästan 80 år ger han de här människornas berättelse liv och värdighet. De är bortglömda, Daniel ger dem ett slags upprättelse, säger PR-konsulten Micael Binfeld som grundade sin stiftelse för att hedra Förintelsens offer; också många av hans egna släktingar mördades av nazisterna.

– Vi ser hur ungdomars kun-

skap om Förintelsen minskar i snabb takt, det finns nästan inga överlevande kvar som kan berätta. Här får vi en bred palett av berättelser som ger stöd för lärande om Förintelsen. Därför är det så angeläget att de lyfts fram, säger han.

Enkla minnesplattor

Daniel Leviathan forskar om 66 judar – 61 kvinnor och fem män – som fått enkla minnesplattor på ett gravfält på Norra judiska begravningsplatsen i Stockholm. De hade överlevt koncentrationslägret Bergen-Belsen och flera andra läger, många led av tyfus och tbc och vårdades på sanatorier i Sverige. De begravdes utan ordentlig dokumentation, många med felstavade namn och med felaktigt ursprungsland.

Han försöker spåra anhöriga och efterlevande genom forskning i svenska, israeliska, amerikanska och

tyska arkiv i sitt projekt, som han genomför på uppdrag av Judiska församlingen i Stockholm. Genom stipendiet kan han nu digitalisera sina rön och göra dem tillgängliga för en bredare allmänhet.

Planen är att förse varje gravsten med en QR-kod kopplad till en webbsida med detaljerad information om personernas liv. I samarbete med Forum för levande historia ordnas redan i år guidade studiebesök för skolorndomar.

"Lyckas lägga pussel"

– Deras liv och värdighet togs ifrån dem, jag vill upprätta någon form av livsberättelse. Genom arkivforskning har jag lyckats lägga pussel. Stipendiet gör det möjligt att förvandla det från ett akademiskt forskningsprojekt till något den breda publiken kan se och ta del av, säger Daniel Leviathan, 29, arkeolog som doktorerar i judaistik vid Lunds universitet.

– Jag vill bygga upp en plattform för kunskap och utbildning. Det här gravfältet är ett av de tydligaste minnena av Förintelsen som finns i Sverige. Det är något konkret att visa, säger han.

Han berättar om flera av offren vars öden gripit honom. Om Fela Falc från Polen som bara var elva år när kriget började. Hennes familj tvingades in i det judiska gattot i hemstaden Lodz. Hon ser föräldrar och syskon deporteras till sin död. Till slut deporteras hon själv till Auschwitz.

"Vila leva vidare"

– Hon överlevde mirakulöst Auschwitz liksom dödsmarschen till Bergen-Belsen. Hon var på bättringsvägen i Sverige, dog först efter ett år. Hon framstår som väldigt hoppfull, vill leva vidare, säger Daniel Leviathan. Han berättar också om Rozsi Hirschl från Ungern som förlorade sin man Laszlo och deras lilla dotter Edit i Förintelsen. Hon överlevde Auschwitz, men dog i Sverige efter drygt ett år.

De vita båtarna i juni-juli 1945 var ett tidigt FN-projekt och en av Sveriges större humanitära insatser i samband med andra världskriget. Fem svenska fartyg förde 9 000 överlevande över Östersjön. Många av dem hamnade på sanatorier och sjukhus runt om i landet.

Ungersk-judiska paret Rozsi och Laszlo Hirschl. Rozsi dog i Sverige 1946 och är begravd i Stockholm. Laszlo och deras lilla dotter försvann i Förintelsen.

Foto: YAD VASHEM

”Deras liv och värdighet togs ifrån dem, jag vill upprätta någon form av livsberättelse.”

spåra anhöriga och efterlevande genom forskning i svenska, israeliska, amerikanska och

En klinik i Stockholm utför "oskuldoperationer". Bilden togs i ett annat sammanhang.

"Oskuldoperationer" på svensk klinik

En klinik i Stockholm erbjuder unga kvinnor att "reparera" sina mödomshinnor, rapporterar Ottar. Nab-kliniken, med filialer på Östermalm och i Täby, utlovar en "liten" blödning på bröllopsnatten.

Ingreppet kostar 15 500 kronor och kan finansieras med lån från ett finansinstitut som samarbetar

med kliniken, skriver RFSU:s tidning Ottar. Enligt RFSU finns det en myt

om att oskulder har en hinna som täcker slidan och som kan "spräckas" vid samlag. I själva verket är det väldigt ovanligt att en vagina har en sådan hinna. Operationen av hinnan går ut på att sy ihop delar av dessa veck så att de bildar en form av hinna. Enligt

Ottar utlovar kliniken en "liten" blödning vid bröllopsnatten.

Susanna Jafari, klinikchef på Nab-kliniken, hävdar för Ottar att lite färre än tio sådana operationer görs varje år.

John Falkirk
john.falkirk@expressen.se